

Feitenkaart roken

Maatregelen rookvrije generatie

Met het Nationaal Preventieakkoord wil de Rijksoverheid samen met andere organisaties toe naar een rookvrije generatie in 2040. Het streven is dat dan minder dan 5% van de bevolking rookt. Met maatregelen wil de Rijksoverheid jongeren en gestopte rokers beter beschermen tegen de verleiding van roken.

De Rijksoverheid heeft per april 2023 de accijns op tabak verhoogd en herhaald dat in april 2024. Na de verhoging kost een pakje sigaretten in 2024 gemiddeld € 10.

Het aantal verkooppunten tabak en e-sigaretten wordt de komende jaren verminderd. Vanaf juli 2024 is het verboden om tabak en e-sigaretten te verkopen in supermarkten en alle horecainrichtingen.

De afgelopen jaren zijn al verschillende maatregelen genomen waaronder de verkoop in

neutrale verpakkingen, rookverbod op onderwijsterreinen, geen eigen risico meer bij eerste lijns stoppen-met-rokenprogramma's, een verbod op rookruimtes en een leeftijdsgrens van 18 jaar voor de verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten.

Roken risicofactor ziekte

Roken verhoogt vooral het risico op longkanker, strottenhoofdkanker, COPD, mondholte- en keelkanker en slokdarmkanker. Van alle mensen die ziek zijn, is ruim 9% toe te schrijven aan roken. Hiermee is roken veruit de belangrijkste risicofactor voor ziekte en gezondheidsproblemen [1]. Roken leidt tot 19.000 doden per jaar in Nederland.

Auteur

Gea Schouten en Marië van Veelen, Onderzoek en Business Intelligence Gemeente Rotterdam, met dank aan Jan Meijdam en Abigail Riemens.

Datum

29-9-2023

Meer informatie

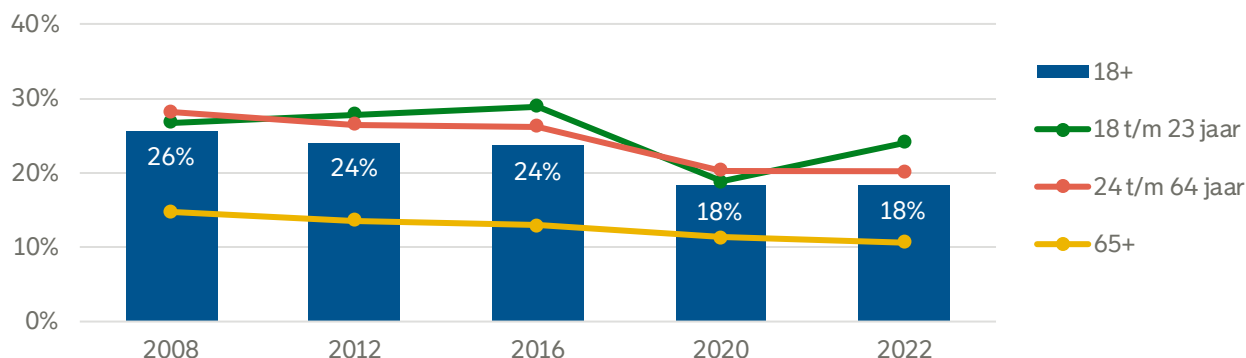
Deze feitenkaart is te vinden op Gezondheidinkaart.nl.

Vragen over deze feitenkaart mailt u naar gm.schouten@Rotterdam.nl.

Aandeel rokers daalt in 2022 niet

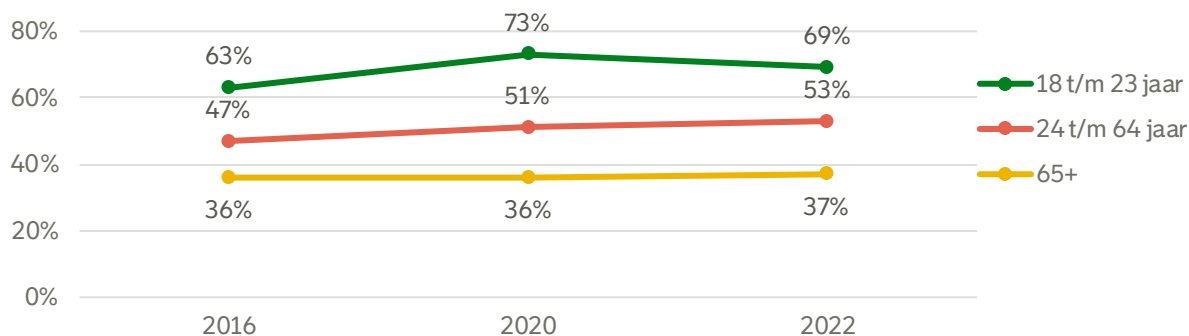
In de hele regio Rotterdam-Rijnmond rookt 18% van de 18-plussers wel eens. Figuur 1 laat zien dat met name tussen 2016 en 2020 er vooral sprake was van een daling in het aandeel rokers. Dit geldt zowel voor mannen als voor vrouwen. Het aandeel rokers verschilt tussen de leeftijdsgroepen en is het laagst voor inwoners van 65 jaar of ouder. In deze leeftijdsgroep rookt ongeveer één op de tien wel eens. Twee op de tien volwassenen van 24 t/m 64 jaar rookt. Jongvolwassenen tot en met 23 jaar roken het vaakst. In 2022 rookt een kwart van de jongvolwassenen wel eens en dit is weer hoger dan tijdens de coronaperiode, maar wel lager dan bij de meting in 2016 (29%).

Figuur 1. Percentage rokers in de regio Rotterdam-Rijnmond naar leeftijd

Ondanks het hoge aandeel rokers onder jongvolwassenen, is het aandeel dat nog nooit heeft gerookt ook het groots in deze leeftijdsgroep (zie figuur 2). Ruim tweederde (69%) van de 18- t/m 23-jarigen heeft nog nooit gerookt.

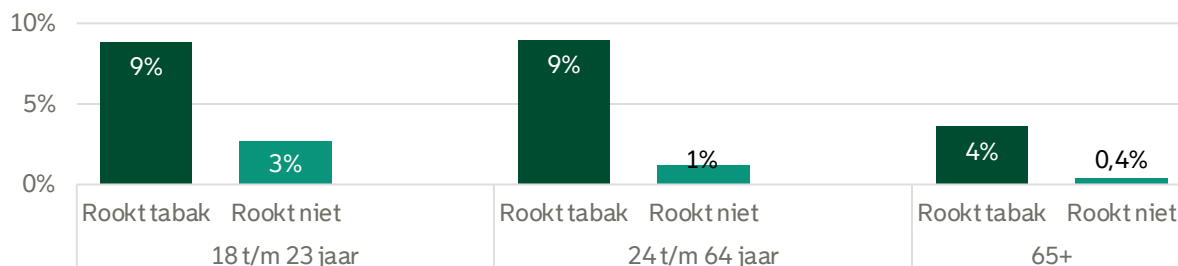
Figuur 2. Aandeel dat nog nooit gerookt heeft per leeftijdsgroep

E-sigaret

In 2020 geeft 2,5% van de inwoners van 18 jaar of ouder aan wel eens een e-sigaret te gebruiken. Het gebruik van de e-sigaret is hoger onder rokers van tabak (8%) dan onder niet-rokers (1%). In 2019 gebruikte 2,1% van de jongeren uit klas 2 en 1,9% van de jongeren uit klas 4 één keer per of vaker week een e-sigaret.

Figuur 3. Aandeel dat wel eens een e-sigaret gebruikt bij rokers van tabaken bij niet rokers per leeftijdsgroep

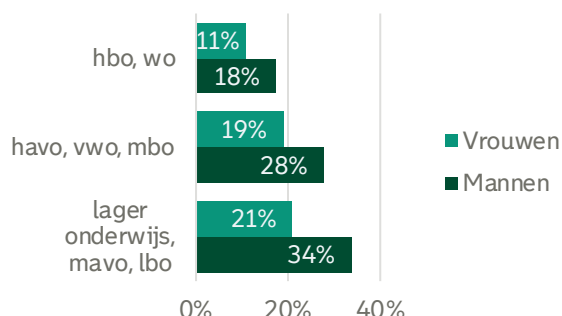

Lager opgeleiden roken vaker

Over het algemeen is het aandeel mannen dat rookt hoger dan het aandeel vrouwen. Bij de leeftijdsgroep 18 t/m 23 jaar verschilt het aandeel rokers tussen mannen (25%) en vrouwen (24%) nauwelijks. Bij 24- t/m 64-jarigen is het aandeel rokers hoger bij mannen (25%) dan bij vrouwen (16%).

Figuur 4 laat het aandeel rokers zien naar hoogst voltooide opleiding. Het aandeel rokers neemt toe naar mate het opleidingsniveau afneemt, dat geldt zowel voor mannen als vrouwen.

Figuur 4. Aandeel 24- t/m 64-jarigen dat rookt naar opleidingsniveau voor mannen en vrouwen (2022)

Volwassenen die moeite hebben met rondkomen roken vaker dan volwassenen die aangeven geen moeite te hebben met rondkomen (30% versus 16%).

Eenzelfde samenhang is er voor huishoudinkomen. Van de inwoners in het laagste inkomenskintiel rookt ruim een kwart (26%). Terwijl in het hoogste inkomenskintiel 14% aangeeft te roken.

Het aandeel rokers is ook hoog onder volwassenen met een Turkse (31%) of Surinaamse migratieachtergrond (36%).

Regionale verschillen

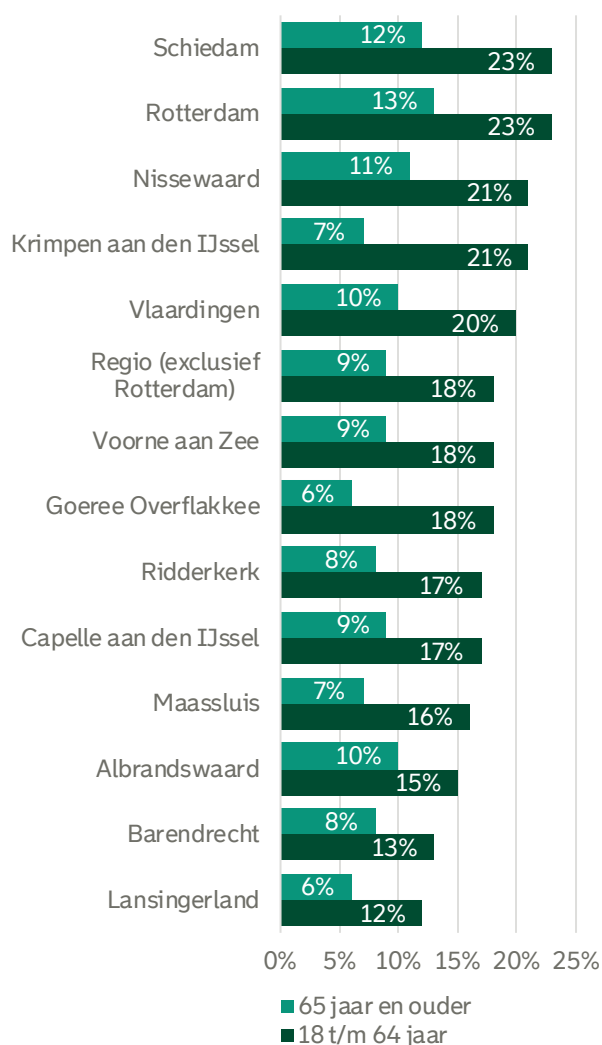
In de regio exclusief Rotterdam rookt 18% van de 18- t/m 64-jarigen en 9% van de 65-plussers (figuur 5). In Rotterdam en Schiedam is het aandeel 18- t/m 64-jarigen dat rookt hoger dan gemiddeld in de regio (exclusief Rotterdam). In Barendrecht en Lansingerland roken 18- t/m 64-jarigen juist minder vaak.

Tabel 1. Percentage rokers naar achtergrondkenmerken in de regio Rotterdam-Rijnmond (2022)

Achtergrondkenmerk	% rokers
Gender	
Mannen 18+	22%
Vrouwen 18+	15%*
Leeftijd	
18-23 jaar	24%*
24-34 jaar	23%*
35-44 jaar	21%*
45-54 jaar	18%
55-64 jaar	18%
65-74 jaar	14%*
75-84 jaar	7%*
85 jaar en ouder	6%*
Rondkomen	
Moeite met rondkomen	30%*
Geen moeite met rondkomen	16%
Migratieachtergrond	
Geen migratieachtergrond	15%*
Marokko	12%*
Turkije	31%*
Suriname	36%*
Nederlandse Cariben	15%
Huishoudinkomen	
Maximaal €19.600	26%*
€19.600 - €26.300	17%
€26.300 - €33.500	17%
€33.500 - €43.000	18%
Minimaal €43.000	14%

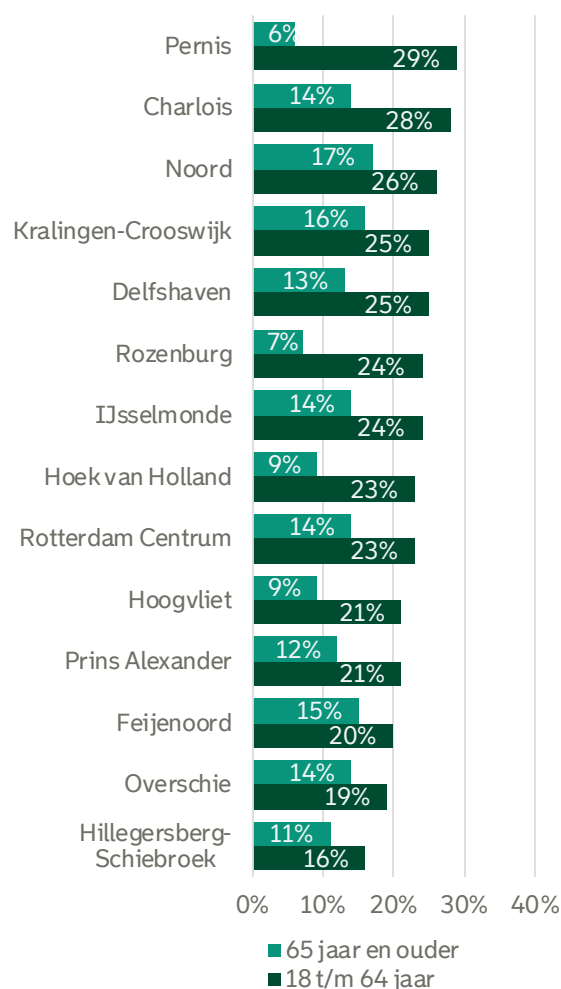
* Significant verschil ($p < 0,05$) bij meer dan 2 groepen is getoetst t.o.v. het gemiddelde

Figuur5. Aandeel rokers per gemeente naar leeftijdsgroep (2022)

Ook binnen Rotterdam zijn er een paar gebieden die gunstiger scoren dan het Rotterdams gemiddelde. In Hillegersberg-Schiebroek is het aandeel rokers onder inwoners van 18 t/m 64 jaar lager. In Hoogvliet en Rozenburg roken relatief weinig ouderen. Minder gunstig lijkt het aandeel rokers in Pernis, Charlois en Noord, maar het gaat hier vanwege het kleinere aantal respondenten niet om een significante afwijking van het Rotterdams gemiddelde.

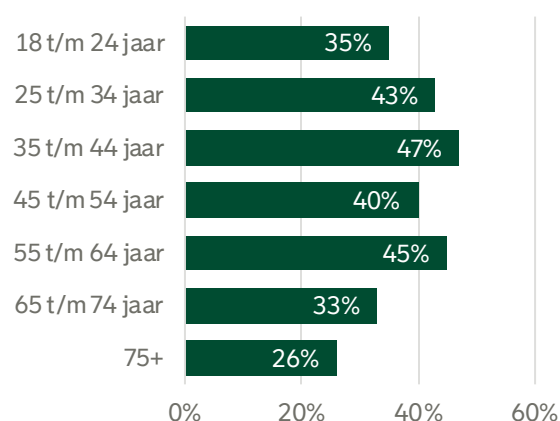
Figuur6. Aandeel rokers per gebied in Rotterdam naar leeftijdsgroep (2022)

Vier van tien rokers wil stoppen

Van alle rokers wil 41% stoppen met roken. Het aandeel dat wil stoppen, is hoogst in de leeftijd 25 t/m 64 jaar (figuur 7).

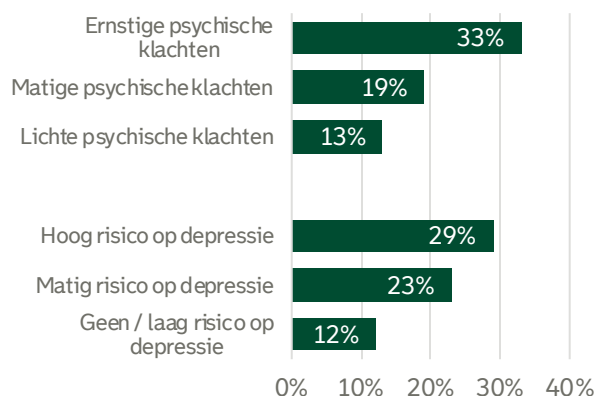
Figuur7. Percentage rokers dat wil stoppen met roken naar leeftijd in de regio (2020)

Relatie tussen roken en depressie

Er is een sterke relatie tussen roken en depressie [3]. Voor een deel wordt deze relatie verklaard door gemeenschappelijke risicofactoren, zoals werkloosheid, stress of bepaalde genen, die onafhankelijk zowel de kans op een depressie als roken vergroten. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat roken tijdens adolescentie de kans op een latere depressie vergroot. Voor volwassenen is de literatuur hierover niet eenduidig. Omgekeerd zijn er ook aanwijzingen dat een depressie de kans vergroot om later te gaan roken. Deze bevinding is vooral gebaseerd op onderzoek onder adolescenten. Bovendien zijn mensen met een depressie minder succesvol in het stoppen met roken dan mensen zonder een depressie. Ook uit de Gezondheidsmonitor 2022 blijkt dat naarmate het risico op een angststoornis of depressie toeneemt het aandeel rokers hoger is. Een vergelijkbare samenhang is er ook tussen de mate van psychische klachten in het algemeen en roken.

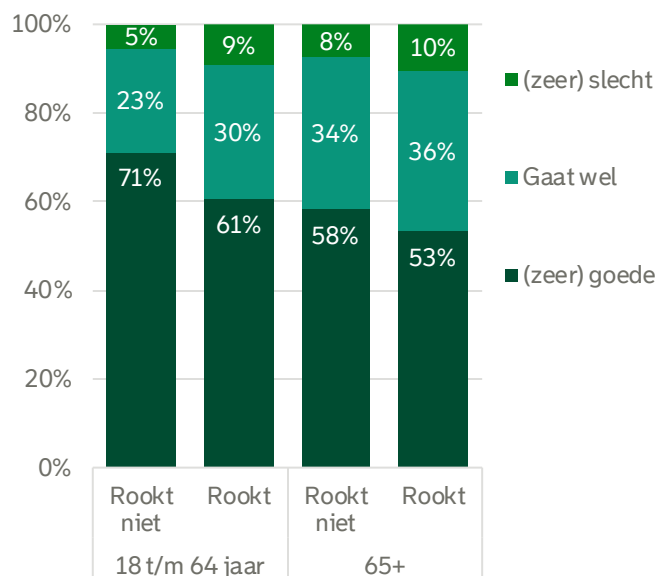
Figuur 8. Percentage rokers (18+) naar risico op angststoornis / depressie en mate van psychische klachten in de regio Rotterdam-Rijnmond (2022)

Niet-rokers beoordelen hun gezondheid beter in vergelijking met rokers

Rokers beoordelen hun gezondheid minder vaak als goed dan mensen die niet roken. Ook als gecorrigeerd wordt voor inkomen blijft het verschil in ervaren gezondheid tussen rokers en niet rokers bestaan.

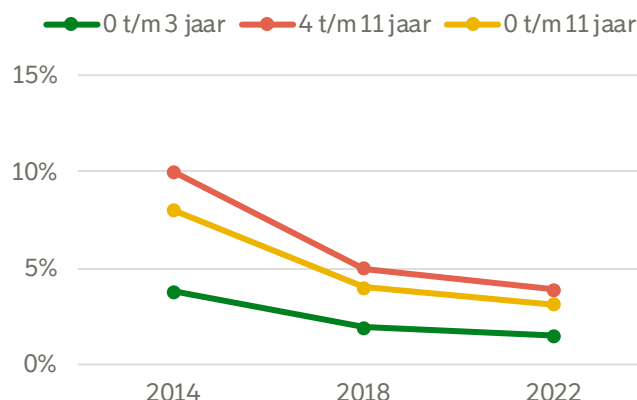
Figuur 9. Ervaren gezondheid van rokers en niet rokers naar leeftijdsgroep (2022)

Roken in huis waar kind bij is

In de regio zien we een daling van het aandeel ouders dat in huis rookt waar het kind bij is. In 2014 rookte 8% van de ouders met een kind in de leeftijd van 0 t/m 11 jaar in huis. In 2018 is dit gehalveerd (4%). In 2022 is het aandeel ouders dat in huis rookt waar het kind bij is 1-procentpunt lager (3%). Roken in huis komt vaker voor bij kinderen van 4 t/m 11 jaar dan bij kinderen jonger dan drie jaar. In de regio zijn er kleine verschillen tussen gemeenten. In Barendrecht rookt bijvoorbeeld nog geen 1% van de ouders in huis en in Nissewaard en Rotterdam 4%.

Figuur 10. Percentage ouders dat in huis rookt waar het kind bij is in de regio Rotterdam-Rijnmond

Roken tijdens zwangerschap

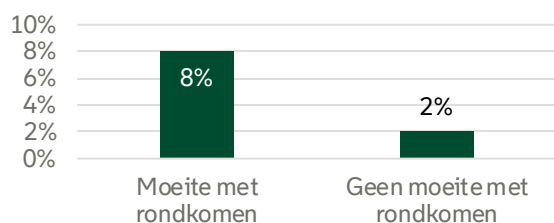
Eén op de 20 moeders (5%) heeft tijdens de zwangerschap van hun kind (0 t/m 3 jaar) gerookt. Drie procent rookte dagelijks en 2% is tijdens de zwangerschap

gestopt. Het aandeel dat dagelijks tijdens de zwangerschap rookte is in 2022 iets lager dan in 2018. Het aandeel dat helemaal niet rookte tijdens de zwangerschap is gestegen (zie tabel 2). Het aandeel kinderen waarvan de moeder tijdens de zwangerschap dagelijks rookte is hoger in gezinnen die moeite hebben met rondkomen (8%) dan bij gezinnen die geen moeite hebben met rondkomen (2%).

Tabel 2. Aandeel moeders dat tijdens de zwangerschap wel/niet dagelijkse rookte in 2018 en 2022

	2018	2022
Rookte dagelijks tijdens zwangerschap	4,3%	2,9%
Rookte niet tijdens zwangerschap	92%	95%

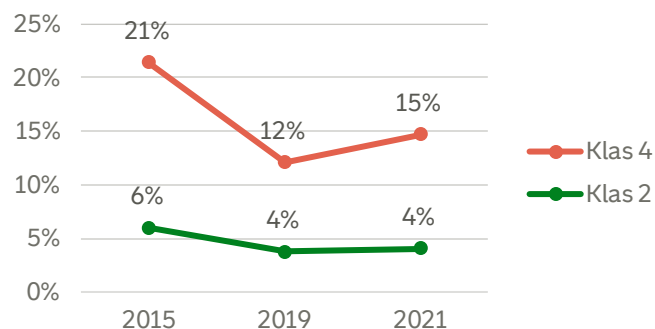
Figuur 11. Aandeel moeders dat dagelijks rookte tijdens de zwangerschap van hun kind (2022)

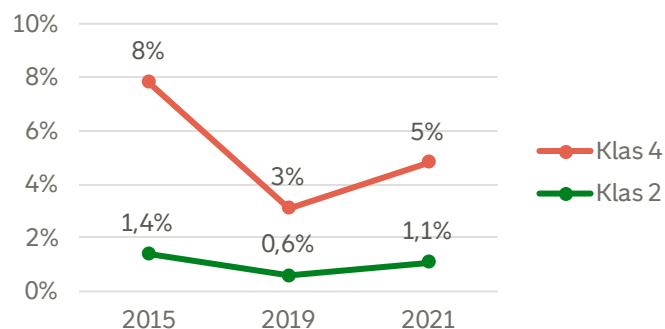
Lichte stijging dagelijks roken onder jongeren

Twee derde van de rokers begint met roken voor het 18^e jaar. In 2014 vond 6% van de ouders met een kind in de leeftijd van 4 t/m 11 jaar het nog acceptabel dat kinderen onder de 18 jaar roken. Dit aandeel is in 2018 gehalveerd (3%) en in 2022 weer iets hoger (4%). Opvallend is dat in Nissewaard (10%) en Voorne aan Zee (9%) dit aandeel fors hoger is dan gemiddeld in de regio. In Rotterdam is het aandeel juist iets lager (3%). Onder scholieren is het percentage rokers tussen 2015 en 2019 gedaald. In 2021 is er voor vierdeklassers een lichte stijging zichtbaar. Landelijke cijfers laten tussen 2019 en 2021 ook een toename van dagelijks roken zien bij 16-jarigen. Bij andere leeftijdsgroepen is het aandeel rokers stabiel [3]. De schommelingen in de afgelopen jaren zijn relatief klein. Vergeleken met ruim 20 jaar geleden is er nog steeds sprake van een flinke daling. In 1999 had ruim de helft (54%) van de Nederlandse jongeren (12 t/m 16 jaar) ooit gerookt.

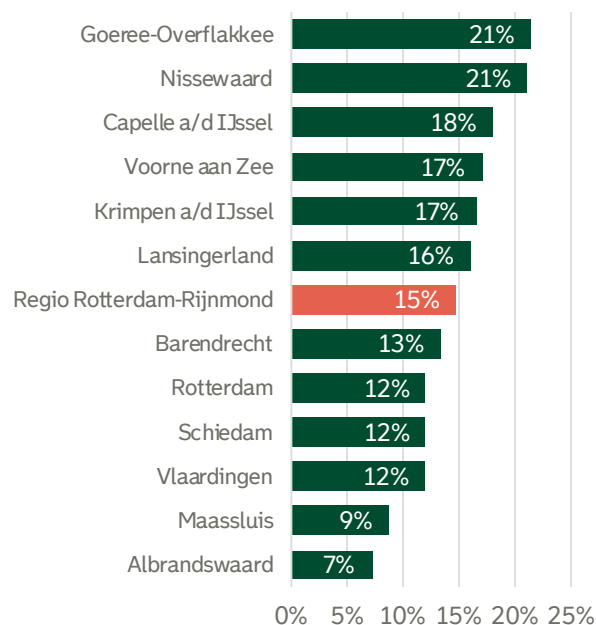
Figuur 12. Het aandeel jongeren dat ooit heeft gerookt (hele sigaret of meer)

Figuur 13. Het aandeel jongeren dat dagelijks rookt

Figuur 14. Het aandeel jongeren in klas 4 dat ooit heeft gerookt (hele sigaret of meer)

Binnen de regio zijn er verschillen in het aandeel vierdeklassers dat ooit heeft gerookt. Het aandeel is hoog op Goeree-Overflakkee. Ook in Nissewaard is het aandeel hoog, maar vanwege kleinere aantallen is er geen significant verschil ten opzichte van de rest van de regio.

Rookpreventie

Er zijn verschillende mogelijkheden om gezondheidsschade door (mee-)roken te voorkomen [4]. Preventie richt zich op het voorkomen dat jongeren gaan roken, het bevorderen dat rokers stoppen met roken en het beschermen van niet-rokers tegen blootstelling aan schadelijke stoffen in tabaksrook. De aanpak bestaat uit een combinatie van interventies gericht op de omgeving, regelgeving en handhaving, voorlichting en educatie, en signalering, advies en stopondersteuning vanuit de zorg.

Bronnen en verwijzingen

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2008, GGD Rotterdam-Rijnmond.

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2012, 2016 en 2020 GGD'en, CBS en RIVM.

Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2022 GGD'en, CBS en RIVM.

Gezondheidsmonitor Jeugd 2015 en 2019, GGD'en en RIVM.

Corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021, GGD'en en RIVM.

Gezondheidsmonitor Kinderen 2011, 2014, 2022, GGD Rotterdam-Rijnmond.

- [1] Vzinfo.nl (2022) <https://www.vzinfo.nl/roken>
- [2] Stand van zaken roken. Sociaal-economische verschillen en roken. Sterke verbanden met implicaties voor tabaksbeleid. Academisch Medisch Centrum/Universiteit van Amsterdam, afd. Sociale Geneeskunde, Amsterdam. Prof.dr. A.E. Kunst, sociaal-epidemioloog
- [3] <https://www.trimbos.nl/kennis/cijfers/alcohol-drugs-roken-scholieren/#roken;>
- [4] <https://www.loketgezondleven.nl/interventies-zoeken#/InterventionSearchResults?page=1&themesFilter=smoking>

Hoe zijn de vragen gesteld in de Gezondheidsmonitor?

Volwassenen

Rookt u weleens?

Het gaat om alle soorten tabaksproducten. Elektronische sigaretten tellen niet mee. Ook het verhitten van tabak of heatstick met een apparaat zoals de IQOS telt niet mee.

Ja, Nee

Heeft u vroeger wel gerookt? Ja, Nee

Gebruikt u wel eens een elektronische sigaret, oftewel e-sigaret? *Andere benamingen hiervoor zijn e-smoker of shisha-pen.* Ja, Nee

Kinderen

Heeft de moeder van het kind tijdens de zwangerschap gerookt? Antwoorden: Nee, Ja, maar zij is tijdens de zwangerschap gestopt, Ja, zij rookte af en toe, maar niet iedere dag, Ja, zij rookte iedere dag, Weet ik niet (meer)

Is er in de afgelopen 7 dagen gerookt in huis waar uw kind bij was?

Op welke leeftijd vindt u het acceptabel dat uw kind... Af en toe rookt. Antwoorden: Jonger dan 8 jaar, 8-9 jaar, 10-11 jaar, 12-13 jaar, 14-15 jaar, 16-17 jaar, 18-20 jaar, 21 jaar of ouder, Nooit

Jeugd

Heb je ooit gerookt? Hiermee bedoelen we sigaretten en shag (sjek), geen elektronische sigaret. Antwoorden: Ja, een hele sigaret of meer, Ja, alleen een paar trekjes, Nee

Hoe vaak rook je nu? Antwoorden: Elke dag, Minstens 1 keer per week, maar niet elke dag, Minder dan 1 keer per week, Ik rook niet

Heb je ooit een elektronische sigaret gebruikt (e-sigaret, shisha-pen, e-hookha, e-smoker, flavor vape)? Ja vaker dan 1 keer, ja 1 keer, nee, nooit, Ik weet niet wat dat is.

Hoe vaak gebruik je nu een elektronische sigaret?

Elke dag, minstens 1 keer per week, maar niet elke dag, Minder dan 1 keer per week, Ik gebruik geen elektronische sigaret